

System oznakowania szlaków kajakowych w województwie zachodniopomorskim

Spis treści

Wstęp	1
Zakres informacji niezbędnych turystom	3
Tablice kierunkowe przy drogach	4
Tablice informacyjne na przystaniach	4
Lokalizacja znaków na szlaku	6
Spis załączników	6

Wstęp

Kajakarstwo tak w Polsce jak i całej Europie jest jedną z najintensywniej rozwijających się form rekreacji. W Polsce najlepsze warunki do uprawiania turystyki kajakowej są właśnie w województwie zachodniopomorskim. Region dysponuje wodami rzecznyymi, jeziornymi, zalewowymi oraz morskimi, a turystyka kajakowa może być uprawiana na zdecydowanej większości tych akwenów. Najpopularniejsze są spływy organizowane na rzekach, ale swoich zwolenników ma także ta forma wypoczynku nad jeziorami oraz kajakarstwo morskie. Kajakarstwo jest uprawiane zarówno grupowo, jak i indywidualnie oraz w gronie rodzinnym, przy czym dominują formy rekreacji realizowane poza strukturami organizacyjnymi. Jego miłośnicy praktykują zazwyczaj trwające od jednego do trzech dni wyjazdy poświęcone określonym szlakom. Ich długość jest związana z charakterem i długością rzek w regionie. Upowszechniła się praktyka korzystania z oferty firm oferujących kompleksowe usługi, w tym dostarczenie sprzętu, noclegi, transport, wyżywienie i dodatkowe atrakcje.

Standardem są niemal nowe kajaki, kamizelki asekuracyjne, coraz lepsze wiosła. Można wypożyczyć namiot i wszystkie inne akcesoria niezbędne podczas spływu (np. wodoszczelne opakowania). Operatorzy wypożyczający kajaki zwykle w ofercie mają atrakcje w postaci krótkich wycieczek rowerowych do ciekawych

miejsc położonych dalej od rzeki, mogą przetransportować wszystkie bagaże z mety na miejsce startu lub w miejsce pozostawienia samochodu, ponadto oferują wykonywanie zakupów podczas spływu.

Kajakarstwo śródlądowe w pewnym stopniu zmienia sposób oddziaływania na stan i potencjał bazy turystycznej. Dotychczas dominowały w Polsce spływy po terenach „dziewiczych”, niewyposażonych w żadną infrastrukturę otoczenia szlaków, skupione na bezpośrednim kontakcie z naturą. Wraz z rosnącym zapotrzebowaniem na wykorzystanie potencjału turystycznego zwiększa się liczba przedsięwzięć polegających na budowie przystani kajakowych i miejsc postojowych w wybranych punktach. Zwiększa to atrakcyjność samych szlaków, jak i poszczególnych miejscowości położonych wzdłuż ich biegu.

Cechy charakterystyczne tej formy turystyki wodnej dla województwa zachodniopomorskiego to:

- naturalność, przystępność i względna powszechność kajakarstwa jako formy rekreacji,
- oddalenie akwenów od sieci osadniczej, charakter bezpośredniego kontaktu z naturą,
- zróżnicowanie akwenów dostępnych dla uprawiania kajakarstwa na obszarze województwa oraz ich rozmieszczenie na całym obszarze,
- rozwijająca się, ale wciąż niewystarczająca infrastruktura, w szczególności w ciągu szlaków rzecznych,
- sprzyjająca rozwojowi rekreacji bliskość aglomeracji Szczecina oraz atrakcyjnych tras kajakowych na Odrze i w regionie Międzyodrza,
- możliwość łączenia przedmiotowej formy rekreacji z turystyką kulturową oraz innymi formami turystyki aktywnej,
- atrakcyjne elementy tożsamości kulturowej regionów i akwenów (w tym związane z papieżem Janem Pawłem II),
- ekonomiczna dostępność przedmiotowej formy rekreacji.

Turystyka kajakowa przyciąga coraz to szersze grono miłośników aktywnego wypoczynku na łonie natury. Podstawowym produktem turystyki kajakowej jest spływ kajakowy, który można podzielić pod względem czasu trwania, trudności, sposobu organizacji i formy noclegu. Spływ może być jedno- dwu- lub wielodniowym wyjazdem indywidualnym, bądź grupowym z wykorzystaniem obsługi przez profesjonalnego organizatora lub tylko w ramach samoorganizacji uczestników spływu. Wszystkie te cechy wpływają na różnorodność i szeroki wachlarz możliwości oraz dostępności atrakcji, jakie oferuje kajakarstwo rekreacyjne. Dodatkową cechą wyróżniającą tę formę wypoczynku aktywnego jest jej stosunkowo niski koszt.

Województwo zachodniopomorskie ma wręcz idealne warunki do uprawiania turystyki wodnej, w ramach której turystyka kajakowa zajmuje jedno z czołowych miejsc. Wsparcie w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2014-2020 działań w zakresie inwestycji obejmujących budowę nowej oraz modernizację i utrzymanie istniejącej już infrastruktury kajakowej, głównie – przystani i oznakowania szlaków tworzących system szlaków kajakowych pod wspólną marką **Zachodniopomorskie Szlaki Kajakowe** umożliwi pełniejsze wykorzystanie tego potencjału i uzyskanie

pozycji lidera także w tym segmencie rynku. Ważnym elementem będzie również oznakowanie dojazdu do przystani na szlakach wodnych oraz oznakowanie samych szlaków wodnych.

Przez obszar województwa płyną różnorodne rzeki, między innymi: Drawa, Gwda, Korytnica, Piława, Rega, Rurzyca, Wieprza. Rzeki są urokliwie ułożone, są czyste o przejrzystej wodzie. Niektóre rzeki są łatwe i mogą po nich pływać rodziny nawet z małymi dziećmi, a inne wymagają większych umiejętności i doświadczenia. Drawa jest jedyną rzeką w regionie płynącą na południe, która w niektórych fragmentach przybiera górski charakter. Przepływa również przez teren Drawieńskiego Parku Narodowego. Dlatego razem zachodniopomorskie rzeki tworzą pełen wachlarz możliwości, a z oferty skorzystać mogą zarówno amatorzy jak i doświadczeni kajakarze szukający wrażeń przez tydzień lub dwa.

Niewątpliwie atutami dodatkowymi są licznie występujące jeziora (ponad 1600 jezior o powierzchni ponad 1 ha), a także sąsiedztwo siedmiu parków krajobrazowych i dwóch Parków Narodowych. Promocja turystyki kajakowej w regionie powinna być oparta o rozpoznawalność i popularność spływów kajakowych głównymi rzekami regionu, przede wszystkim Regą, Parsętą i Drawą.

Turystyka kajakowa jest intensywnie rozwijającą się gałęzią gospodarki turystycznej i coraz bardziej popularną formą wypoczynku aktywnego, której założenia wpisują się w ogólnoswiatowy trend spędzania wolnego czasu w ruchu przy jednoczesnej możliwości obcowania z naturą. Ponieważ turystyka kajakowa zyskuje coraz szersze grono zwolenników, stwarza to doskonałą okazję dla rozwoju turystycznego regionów o tak atrakcyjnym potencjale endogenicznym jak województwo zachodniopomorskie.

Wiele samorządów, instytucji i organizacji pozarządowych działających w obszarze turystyki w województwie zachodniopomorskim podejmowało w ubiegłych latach działania na rzecz rozwoju turystyki kajakowej. Jednak brak kompleksowej koordynacji tych działań na obszarze całego regionu może powodować niespójność i chaotyczność zagospodarowywania szlaków.

W celu uniknięcia tego negatywnego zjawiska oraz dla pełnego wykorzystania potencjału wodnego regionu opracowano kompleksową koncepcję oznakowania szlaków kajakowych. Doceniając dorobek Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego w oznakowaniu szlaków turystycznych, dokument opiera się na Rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie sposobu oznakowania i zabezpieczania obszarów wodnych oraz wzorów znaków zakazu, nakazu oraz znaków informacyjnych i flag (Dz.U. 2012 poz. 286) oraz ISO 20712-3.

Zakres informacji niezbędnych turystom

Zakłada się, że turysta, dojeżdżając do miejscowości, z której zamierza wyruszyć na spływ, musi w pierwszym rzędzie znaleźć przystań, ewentualnie miejsce wodowania kajaków lub pole biwakowe. W szczególnych sytuacjach tablice powinny kierować do punktów przesiadkowych. W miejscu wyruszenia na spływ turysta powinien poznać opis sytuacyjny szlaku, a także najbliższe miejsce przystankowe oraz zapoznać się ze znakami umieszczonymi od strony wody oraz regulacjami obowiązującymi na terenie, przez który będzie

przepływał. Z uwagi na wykorzystywanie szlaków przez turystów zagranicznych należy zastosować międzynarodowe oznaczenie bezpieczeństwa obszarów wodnych i wykorzystać elementy dobrej praktyki w tej dziedzinie wprowadzone i funkcjonujące na wyznaczonych obszarach wodnych.

Tablice kierunkowe przy drogach

Tablice kierunkowe posadowione przy drogach w miejscowościach powinny kierować w te miejsca, do których dojazd drogami publicznymi możliwy jest również z przyczepą kajakową. Powinny to być rzeczywiście przystanie kajakowe użytkowane przez kajakarzy, cechujące się ponadprzeciętną liczbą startów lub zakończeń spływów kajakowych lub stanowiące ważny etap w spływie daną rzeką.

Katalog znaków drogowych z Rozporządzenia Ministra Infrastruktury oraz Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 lipca 2002 r. w sprawie znaków i sygnałów drogowych, które określa znaki i sygnały obowiązujące w ruchu drogowym, ich znaczenie i zakres obowiązywania, nie przewiduje modyfikacji istniejących znaków. Niemniej jednak jeżeli istnieje konieczność postawienia znaku poza pasem drogowym można wykorzystać wzór znaku drogowego typu E-12a, i zmodyfikować go zamieniając piktogram rowerzysty na piktogram kajaka lub kajakarza. Na znaku powinna znaleźć się informacja z nazwą rzeki lub odległość do punktu docelowego.

Z uwagi na lokalizację dojazdów do przystani wodnych/kajakowych w ciągów dróg wojewódzkich należy rozważyć dodatkowe wykorzystanie znaku drogowego E-7, który może być lokalizowany w pasie drogowym w porozumieniu z zarządcą drogi. Będzie on uzupełnieniem istniejącego systemu oznakowania dojazdów do kąpielisk gdzie zastosowano znak E-8.

Tablice informacyjne na przystaniach

Dopuszczalne są 2 typy tablic informacyjnych:

1. tablice dla rzek nierozgałęzionych,
2. tablice dla rzek rozgałęzionych i jezior

Tablice informacyjne w zakresie czcionki i kolorystyki powinny być zgodne z obowiązującym w regionie Systemem Identyfikacji Wizualnej.

Wymagane jest aby tablice informacyjne zawierały co najmniej:

- a) logo województwa,
- b) nazwę i piktogram systemu szlaków kajakowych: Zachodniopomorskie Szlaki Kajakowe,
- c) nazwę przystani (miejscowość),
- d) piktogram oznaczenia szlaku (np. nazwa rzeki) wraz z położeniem (kilometraż), współrzędne geograficzne,

- e) plan sytuacyjny szlaku, umiejscowienie,
- f) legendę znaków zakazu, ostrzegawczych i informacyjnych na szlaku,
- g) informację o następnej na trasie przystani (nie dotyczy tablic typu 2),
- h) adres strony internetowej oraz kod QR portalu turystycznego Województwa,
- i) numery alarmowe (112, 601 100 100), najbliższy punkt pomocy medycznej,
- j) informację o nakazach i zakazach obowiązujących na szlaku (dopuszczalna miniatura znaku),
- k) publiczny środek ratunkowy (dobór w zależności od analizy zagrożeń; zestaw kompaktowy zamykany na klucz zabezpieczonym za szybką mogący zawierać m.in. koło ratunkowe, rzutkę ratunkową, apteczkę lub inny sprzęt).

Obowiązkowe do umieszczenia na tablicach informacje o nakazach i zakazach na szlaku powinny zawierać co najmniej:

- a) nakaz używania kamizelek asekuracyjnych,
- b) zakaz spożywania alkoholu,
- c) zakaz śmiecenia,
- d) zakaz rozpalania ognisk poza miejscami wyznaczonymi.

Jeśli wyniknie taka potrzeba dodatkowo możliwe jest zastosowanie na przystani znaków, o których mowa m.in. w Rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie sposobu oznakowania i zabezpieczania obszarów wodnych oraz wzorów znaków zakazu, nakazu oraz znaków informacyjnych i flag (Dz.U. 2012 poz. 286). Księga znaków stanowi załącznik nr 3 do niniejszego dokumentu.

Docelowo tablice informacyjne powinny być posadowione po jednej na każdej przystani, stancy i ewentualnie polach biwakowych najchętniej użytkowanych przez turystów kajakowych.

Tworząc system szlaków kajakowych należy utrzymać jednolitość przekazu, kompletność informacji, dlatego rekomenduje się również utrzymanie jednolitego wzoru tablic informacyjnych dot. szlaków kajakowych przy inwestycjach wykonywanych bez udziału finansowego Województwa Zachodniopomorskiego i Regionalnego Programu Operacyjnego. Województwo Zachodniopomorskie udzieli niezbędnych licencji na wykorzystanie graficznych wzorów znaków i tablic podmiotom z sektora finansów publicznych, instytucjom i organizacjom spoza sektora finansów publicznych. Tablice wykonane ze środków europejskich muszą zawierać informację zgodnie z promocją projektu, w ramach którego środki zostały przyznane.

Na tablicy powinny się również znajdować informacje w języku angielskim, w tym co najmniej:

- a) nazwa systemu szlaków kajakowych: Westpomeranian Canoeing Routes,
- b) legenda znaków nakazu, zakazu, ostrzegawczych i informacyjnych na szlaku.

Lokalizacja znaków na szlaku

Wizualizacja znaków i piktogramów, które należy stosować na terenie województwa zachodniopomorskiego stanowi załącznik nr 1 do niniejszego dokumentu.

Znaki od strony wody dzieli się na:

1. informacyjne – prostokątne,
2. ostrzegawcze – trójkątne,
3. znaki zakazu i nakazu – okrągły.

Do znaków informacyjnych należą w szczególności znaki informujące o:

- a. nazwie szlaku (piktogram i nazwa rzeki) wraz z kilometrażem mierzonym od źródła rzeki,
- b. odległości do najbliższej przystani/stanicy wodnej, miejsca biwakowania, stancy WOPR,
- c. przystani/stanicy wodnej, miejscu biwakowania, stancy WOPR,
- d. WC,
- e. miejscu przybijania/wodowania wraz ze strzałką kierunkową,
- f. wypływie szlaku wodnego z jeziora,
- g. osobliwościach przyrodniczych/kulturowych,
- h. parkingu/miejsu przesiadkowym.

Znaki informacyjne w miarę potrzeby i możliwości powinny być uzupełnione o kilometraż liczony do ujścia rzeki, będący punktem orientacyjnym na planie sytuacyjnym szlaku.

Znaki ostrzegawcze dotyczące turystyki kajakowej zawarte są w załączniku nr 3 do niniejszego dokumentu. Znaki ostrzegawcze, jeśli to możliwe powinny być uzupełnione o informację o odległości do miejsca niebezpiecznego, zaleca się umieszczenie ich po prawej stronie rzeki przed ostatnim miejscem przybijania.

Spis załączników

Załącznik nr 1 do „Systemu oznakowania szlaków kajakowych w województwie zachodniopomorskim” – Wizualizacje tablic i znaków.

Załącznik nr 2 do „Systemu oznakowania szlaków kajakowych w województwie zachodniopomorskim” – Wzór logo i kajakarza.

Załącznik nr 3 do „Systemu oznakowania szlaków kajakowych w województwie zachodniopomorskim” – Księga znaków dotyczących oznakowania i zabezpieczania obszarów wodnych